

aici, un teren necinvestigat de către dramaturgie și, probabil, marea ei șansă.

Și, trebuie să adaug că nu gîndesc deloc că ar fi de dorit dramaturgiei să fie piatra evocată de Blaga, în a sa *Filozofie a stilului* (p. 54), care, odată „azvîrlită, recade la pămînt în năzuința de a ajunge în centrul său, în năzuința de a fi piatră *tipică*”: dar nu i-ar fi de dorit să fie nici porumbelul care, neștiind că o realitate materială, aerul, îi susține zborul, trăia cu iluzia că ar putea zbura mai ușor în vid (Kant); îi este de dorit dramaturgiei să fie, mai degrabă, asemenea păsărilor care, în zborul lor avîntat

către țintă, se orientează după magnetismul terestru. Pentru că și dramaturgului i se potrivește, întru totul, cuvintele lui Fichte: „Trebuie să te comporți astfel, ca și cum de tine și de fapta ta ar depinde soarta întregului popor.”

Doar astfel dramaturgia va participa deplin la înfăptuirea idealului marxist de reorganizare a lumii potrivit legilor frumosului, ținînd totuși seama, totodată — și acesta e ultimul paradox pe care îmi place să-l introduc aici — că, după Marx, „comunismul nu e un ideal, ci însăși mișcarea naturală a societății”.

Puncte de suspensie...

AL. MIRODAN

Cum

Regizorul francez Claude Bernard Aubert a început, săptămîinile trecute, să lucreze la un spectacol a cărui temă sună, pe scurt, cam așa: Cum poate fi confecționat un Adolf Hitler.

Acest poate indică limpede că n-avem de-a face cu o lucrare istorică, ci cu o operă înscrisă la prezent: cîțiva cetățeni europeni, cu avere și ambiții, și — mai ales — cu dorința de a impune o nouă dictatură de tip nazist, se străduiesc să înfăptuiască ceea ce, în definitiv, au reușit predecesorii lor germani din concerenele 1920—30, adică să arunce pe piața politicii un necesar, pentru asemenea regimuri, dictator. De clasă. Și succes. Adică, o persoană cu datele viscerale, cu în-deminarea și, îndeosebi, cu „charisma” indispensabilă a lui Hitler.

În acest scop, ei recrutează, probabil după testele de rigoare (sau, poate, avizul unui computer?), un candidat plauzibil, numit Herbert, îl instalează într-un „bunker” subteran amenajat după modelul cla-

sic de la Berlin, îl pun în medii, relații (inclusiv erotice) și împrejurări similare cu acelea trăite de „führer” la vremea respectivă, îl — cum se zice — condiționează pentru a acționa și reacționa precum modelul și — încrezători în teorema (sau măcar teoria) care zice că aceleași cauze provoacă aceleași efecte — așteaptă coacerea, în acest laborator bio-psiho-sociologic, a unui satrap de înaltă calificare.

Mai mult decît atîta nu știm despre spectacolul lui Aubert. Nici nu-i nevoie. Regretînd (Tolstoi spune undeva că ne hrănim din regrete) că asemenea lucrare n-a fost cu puțință ceva mai devreme (prin 1929, de pildă), vom suspina un „mai bine mai tîrziu decît niciodată” și vom admite că punerea în imagini a felului cum este sau poate fi confecționat un führer în veacul nostru științific este categoric de natură a-l ajuta pe spectator să vadă fabricarea mitului. Și — deci (sperăm) — să prevadă. Și — deci — să examineze, în cunoștință de cauză și cu

răceală, producția contemporană de supraoameni, care, de la șefi de secte vizionari în Rolls la teroriști stîrnind frisoane tainice duduilor avute din fața televizorului în culori, proliferează — cam — pe continente.

Acestea fiind spuse, vreau să cred că, după succesul pe care-l doresc sincer spectacolului în cauză, Claude Bernard Aubert va îndrăzni să meargă mai departe, să-și propună o sarcină mai dificilă, să preia ștafeta lui Brecht și să ne dea o lucrare mult mai necesară încă decît aceea pe care o elaborează acum: Cum poate fi împiedicată confecționarea unui Adolf Hitler.

